

Wiadomości krajowe.

Z *Wiednia d. 29. Kwietnia.* — Mocą najwyższej uchwały z dnia 24. Kwietnia raczył N. Pan rozporządzić, ażeby Radcy nadwornemu W. Arbterowi przy ogłoszeniu przyjęcia jego rezygnacji od Dyrektoratu prawnopolitycznych nauk w uniwersytecie Lwowskim oraz i najwyższe ukontentowanie z gorliwego zastępowania pomienionego Dyrektoratu oświadczonem zostało.

Katedrę Professora wiadomości i praw politycznych, w uniwersytecie Lwowskim, raczył N. Pan mocą najwyższej uchwały z dnia 27. Marca r. b. nadać P. Jozefowi Rohrerowi, który iako był Professor tychże samych wiadomości tudzież statystyki w dawniejszem lyceum Lwowskiem, do lyceum Ołomunieckiego był przeniesionym.

Wiadomości zagraniczne.

Francya.

Wyszedł już drukiem Królewsko-Francuzki kalendarz Stanu na rok 1818. Zawiera on na 967 stronicach nader ważne wiadomości o teraźniejszym stanie Państwa Francuzkiego. Z tych umieszczamy tu następujące: Obecnie jest 7 Ministrów Stanu mających własne Departamenta; a mianowicie: Xiążę Richelieu, Minister spraw zagranicznych i Prezes Rady Stanu; de Cazes, Minister Policyi; Laine, Minister spraw wewnętrznych; Pasquier W. Zachowawca pieczęci; Corvetto, Minister przychodów; Gouviou de St. Cyr, Minister wojny; Molé Minister marynarki. Osme Ministerium (Domu Królewskiego), wakuje od czasu wyjazdu Hrabiego Blacasa iako Pośta do Rzymu, i zastępuje go generalny Dyrektor Hrabia Pradel. — Ministrów Stanu bez Departamentów, czyli Współczłonków tajney Rady jest 31; a Radców Stanu 37. — Zeszłego roku mianowano tylko dwóch nowych Parów; a mianowicie, syna Xiążęcia Massa (Regniera), i byłego Ministra marynarki, Hrabiego Debouche. — W Departamencie wojny policzony jest w poczet Marszałków Davoust, iako Xiążę Auerstaedzki. Najstarszym Jenerałem-Peruczniakiem jest Hra-

bia d'Antichamp (1790); najmłodszym Fiorella (1817). — Najstarszym Marszałkiem polnym jest Desperrieres (1793); najmłodszym między 13 nowymi mianowanymi w roku 1817, jest Baron d'Arcy. — Piechota składa się z 86 legiionów; z których każdy ma nazwisko Departamentu. Jazda składa się z iednego pułku Karabiniierów, z 6 pułków kirysyerów, z 12 pułków dragonów, z 24 pułków strzelców konnych i z 6 pułków huzarów. Artyllerya ma 8 pułków pieszych, 4 pułków konnych, 1 bataliion pontonierów, 12 kompanii robotników (ouvrier); 1 kompanię faierwerkerów, 8 szwadronów postugaczów (train) i 12 kompanii weteranów. — Korpus inżyniierów składa się z 3 pułków, z iedney kompanii robotników (ouvrier) z iednego szwadronu postugaczy, i z trzech klass gwardyi inżyniierskiej. — Domowe woysko Królewskie (Maison militaire du Roi) składa się z 4 kompanii gwardyi przyboczney konney (białej, zieloney, błękitney, żółtey), z iedney kompanii gwardyi przyboczney pieszey, i z dwóch kompanii gwardyi przyboczney Monsieura. — Gwardya Królewska składa się z 4 dywizy (2 jazdy, 2 piechoty). Każda dywizya składa się z 2 brygad, każda brygada z 2 pułków, a każdy pułk z 3 bataliionów. Do gwardyi liczą się 2 pułki Szwajcarskie. Jazda ma 2 pułków grenadyerów, 2 pułków kirysyerów, 1 pułk dragonów, 1 pułk strzelców, 1 pułk huzarów i 1 pułk stanów. Gwardya artylleryi, ma 1 pułk pieszy o 8miu kompaniach i 1 pułk konny o 4rech kompaniach. Żandarmerya Królewska, składa się z 8 Inspekcyi i z 24 legiionów; a podzielona iest na 1600 brygad konnych i 650 pieszych. (Każda brygada składa się z 6 ludzi). Ogólna iey liczba wynosi 14,097 ludzi. — Kompanie karne (Compagnies de discipline) utworzone dla owych żołnierzy, którzy przez wady i występki, iakich przez same kary poprawcze poszkodzić nie można, w korpusach nieładcy czynią i zły przykład dają, ustanowione są na 4 — i mają niewięcey doysdz do 10ciu. — Składają się z 2 klass, w połowie z kompanii fuzeliierów a w połowie z kompanii pionierów. Tylko Officerowie, sierżanci i tambory uzbroieni są oprócz służby. Fuzeliery uzbroieni są tylko

podczas służby, potem zaś muszą broń oddawać; pionierzy zaś wcale nie są uzbrojeni, i służą tylko do robót przy artylleryi i przy inżynierach, a skoro nie pracują, muszą narzędzia swoje oddawać. Każda kompania składa się z 180 ludzi nie rachując Officerów wyższych i podrzędnych.

Dnia 11go Kwietnia wytoczyła się przed Sąd Policyi poprawczyj sprawa P. Fiévée względem iedenastego poszytu jego „korrespondencyj polityczney i administracyjney,“ (correspondence politique et administrative). Imię autora ściągnęło nadzwyczajne mnóstwo słuchaczy. P. Marchangy, Prokurator Królewski, uyrzawszy w rzedzie obwinionych P. Fiévée, posiadającego innemi czasy zasady tak chwalebne, zdziwił się, lecz dodał: „Wszakże wiemy, że szczęśliwe plody literackie, i uczucie którem się autor dla własnych zasług swych unosi, sprawują na umyśle skutek upoienia, unoszącego go w średnicę pewnego, zdaniem jego nietykalnego i niepodległego okręgu, gdzie nad wszystkie przyjęte prawidła, nad wszystkie zwyczajne ustanowienia, i układy wyższym się bydź sądzi. W tem omamieniu poczytuie się ón za Władzę udzielną, mogącą wyrównać Władzy rzeczywiście istnącej i z nią na równey układać się stopie; same tylko własne teorye swoje przepisuie iey za prawidło, i przygania iey bez względu, iezeli onych pojętnie przyymować nie chce.“ Dalszy ciąg sprawy tej odłożono na dzień 18ty Kwietnia.

P. Dunoyer, ieden z wydawców pisma peryodycznego: „Censeur européen,“ został dnia 12. Kwietnia w pomieszaniu swoim aresztowanym, i zaprowadzonym do Force. W tym samym zamiarze, udał się był wprzód Kommissarz Policyi do P. Comte (drugiego autora tegoż pisma) lecz nie zastał go w domu.

P. Szeffer uratował się przed wykonaniem zapadłego nań wyroku kary, przez ucieczkę do Ojczyzny swej, i stanął już w Brukselii. (Obaczyć numer 62. gazety naszej).

Królestwo Polskie.

Gazeta Korrespondenta Warszawskiego z dnia 2go Maia umieszcila, co następuje:

My z Bożey łaski

Alexander Iwsky,
Cesarz Wszech Rossyy, Król Polski
etc. etc. etc.

Chcąc dać oznakę szczególniejszey życzliwości Naszey Królewskiej W. Józefowi Zaiączkowi Namiestnikowi Naszemu w Królestwie Polskiem, i nagrodzić znakomite zasługi jego Nam i Państwu w wykonywaniu ważnych obowiązków, iakie Onemuż powierz-

liśmy, a których z zupełnem Naszem ukontentowaniem dopełnia, położone: z tych powodów.

Zapatrzzwszy się na artykuł 46 Ustawy Konstytucyjney i artykuł 9 Postanowienia Naszego z dnia 5/17. Czerwca 1817, postanowiliśmy wynieść, i ninieyszem wynosimy tegoż W. Józefa Zaiączka na godność Xiążęcia Królestwa Naszego Polskiego, oraz zalecamy Mu nosić ten tytuł, i używać go na czele innych swych nazwisk i dostojności.

Dan w Warszawie dnia 17/22. Kwietnia 1818.

(Podpisano) Alexander.

Przez Cesarza i Króla

Minister Sekretarz Stanu

(Podpisano) Ign. Sobolewski.

Zgodno z oryginałem

Radca Sekretarz Stanu, Jenerał Brygady Kossecki.

Daley umieszcila taż sama gazeta poniższą mowę mianą przez Stanisława Hrabiego Grabowskiego Posła Stanisławowskiego przy oddaniu N. Cesarzowi i Królowi Adressu Izby Poselskiej dnia 27go Kwietnia 1818.

„Najjaśnieyszy Panie!“

„Racz przyjąć hołd, który Izba Reprezentantów niesie W. C. K. Mości. Adres i uwagi, które u podnóżka Tronu Twoiego składają są wiernem wynurzeniem uczuć nas ożywiających. Będąc tłumaczami współobywateli naszych, iesteśmy tłumaczami ich życzeń dla najlepszego z Monarchów, iesteśmy tłumaczami błogostawienstw całego Ludu. Obysmy całemu światu mogli pokazać wartość, iaką do Twoich dobrodziejstw przywiązuemy! Obysmy mogli wytłumaczyć się godnie i oddać Jeniuszowi opiekującemu się Polską hołd wdzięczności, iaką Mu winniśmy! Wspaniałomyślny Protektorze starożytney Ojczyzny naszej, iesteś równie, N. Panie, Protektorem tey wolności bez swawoli, tych liberalnych i zbawiennych ustaw, które przywieźnią Ludy do Monarchów, i Państwa ustalają. Polacy, lubo nieszczęśliwi, ale zawsze ubóstwiający narodowość swoją, widzą ją odradzaiącą się pod Tobą. Tak jest, N. Panie, ta Karta konstytucyjna, którą nam nadał, te ustawy, któremi się rządziemy, ten Seym, któryś zwołał, to urzędowanie, które teraz sprawujemy ta nawet mową, która naminy do Ciebie, są uderzającemi dowodami wspaniałego ducha, iakim tchniesz Królu. — Szlachetny i Potężny Monarcho, Reprezentancie Opatrzności światem rządzącej, któregy idziesz drogami Pańskimi, i którego nigdy Niebo nie opuści, przyymy ten słaby hołd Lądu wdzięcznego, miej go w sercu Twoiem, i polegaj na poświęceniu się Narodu zawsze Królowi swoim wiernego.“

7. Cesarz i Król raczył odpowiedzieć w tych słowach:

„Czule przyjmuję wynurzone mi przez was uczucia. Mam wdzięczność i szacunek za okazany przez was patriotyzm. Wierze, że wasza szczęśliwość jest jedyną prac moich narządów. Powiedźcie Kollegom waszym; że mię szczerze obchodzą. Godni byliście urzędzenia was na nowo, iak już teraz urządzonemi jesteście, a nawet starać się będę rozwiać co raz bardziej wasze ustawy.“

Oto jest (wspomniane w numerze 68mym gazety *Carzcy*) Programma ostatniej Sessyi Seymowej Królestwa Polskiego, dnia 27go Kwietnia 1818.

W dniu 27mym Kwietnia oznaczonym przez Uniwersał Najiaśniejszego Cesarza i Króla z dnia 5/17. Lutego roku bieżącego na zamknięcie Seymu, gdy Senatorowie, Postowie i Deputowani zgromadzą się o dziesiątej godzinie zrana do miejsc posiedzeń swoich Seymowych, Prezydujący w Senacie wyznaczy, za danym sobie od Najiaśniejszego Pana rozkazem, Deputacją złożoną z dwóch Senatorów, która się uda do Izby Poselskiej dla wezwania iey do połączenia się z Izbą Senatorską.

Marszałek Seymowy zawiadomiony o zbliżaniu się wzwyż wzmaiankowanych Senatorów, wysła dwóch Postów i dwóch Deputowanych dla przyięcia, i osobiście przyjmie ich przy drzwiach Izby, wprowadzi i wskaże im miejsca naprzeciwko siebie.

Ciz Senatorowie wezwą Postów i Deputowanych do połączenia się z Izbą Senatorską; poczem powstawszy z miejsca swego poprowadzą do rzeczoney Izby Postów i Deputowanych, na czele których Marszałek Seymowy znajdować się będzie.

Skoro się obiedwie Izby połączą, i gdy Postowie i Deputowani zajmą miejsca wskazane sobie przez Prezydującego w Senacie, nastąpi podług przepisu wskazanego artykułem 4tym postanowienia z dnia 15go Maja 1816go roku losowanie oznaczyć mające, która trzecia część członków Izby Poselskiej wyjdzie po dwóch latach z urzędowania.

Po ukończeniu tey czynności, Prezydujący w Senacie wybierze trzech Senatorów, a Marszałek trzech Członków Izby Seymowej mających składać Deputacją, której polecone będzie doniesienie Najiaśniejszemu Panu o połączeniu się obydwóch Izb.

Oczekiwać zatem będą połączone Izby przybycia Monarchy.

Prezydujący w Senacie i Sekretarz Senatu przyjmą Najiaśniejszego Pana u drzwi Izby.

A gdy Najiaśniejszy Pan zasiądzie na tronie, mając po prawey ręce Ministrów i Ra-

dę Stanu, Swiętę swoią po lewey, a Dwór za tronem, Prezydujący w Senacie, a po nim Marszałek Izby Poselskiej, za danem sobie od Monarchy pozwoleniem, zdadzą krótką sprawę o czynnościach Seymowych.

Jeden z członków Rady Stanu ogłosi Sankcyą Królewską projektów na Seymie terażniejszym przez obiedwie Izby przyiętych. Poczem Najiaśniejszy Pan w ięzyku Francuzkim mówić będzie. Mowa ta odczytaną zostanie w ięzyku Polskim przez Ministra Sekretarza Stanu.

Stosownie do artykułu 165go Statutu Organicznego o Reprezentacyi narodowej, ieden z członków Rady Stanu ogłosi obydwóm Izbom z rozkazu Najiaśniejszego Pana, iż Seym zamknięty został.

Po odprowadzeniu przez powyższe Deputacye Najiaśniejszego Pana do Jego pokoiów, obiedwie Izby udadzą się do Kościoła Katedralnego dla złożenia dzięków Bogu. Biskup in pontificalibus Te Deum odpiewa.

Dalszy ciąg Seymu Królestwa Polskiego.

Posiedzenie dnia 22go Kwietnia.

Izba Senatorska.

Po przeczytaniu protokołu poprzedniego posiedzenia przez JW. Sekretarza Senatu, Zastępujący Prezydującego JW. Senator Wojewoda Wybicki wezwał Radę Stanu do wprowadzenia projektu Kodexu Karnego Uskuteczniając to w imieniu iey JW. Radca Stanu Potocki, podobnie, iak w Izbie Poselskiej, wyłuszczył powody ułożenia rzeczoney projektu, i potrzebę zamienienia go w prawo.

JW. Sekretarz Senatu po odczytaniu Izbie Senatorskiej nadesłanego od JW. Marszałka Seymowego uwiadomienia, iż projekt rzeczony w Izbie Poselskiej przyięty został dnia 21go bieżącego miesiąca, przystąpił następnie do czytania projektu. — Po czym JW. Zastępujący Prezydującego dla spóźnionej pory, roztrząsanie odłożył do przyszłego posiedzenia dnia 23. Kwietnia.

Izba Poselska.

Po zajęciu miejsc przez członki Izby Poselskiej, JW. Marszałek zagał posiedzenie stosowną mową do projektu o Hipotekach, na dzisiejsze posiedzenie przyniesionego.

JW. Sekretarz Seymowy rzeczony projekt odczytał z wskazaniem zmian, iakie w połączonych Kommissyach Rada Stanu uczyniła, a Izba Senatorska już przyięta. — Przystępując więc JW. Marszałek do roztrząsania tegoż projektu pod tytułem: O ustaleniu własności dobr nieruchomych, o przywilejach i hipotekach, w miejsce tytuła XVIII. księgi IIIciey Ko-

dexa Cywilnego, dał naprzód głos JW. Pięniążkowi Posłowi Koziemieckiemu członkowi Kommissyi Prawodawczej, który wyłuszczył w mowie swej niedogodność, iakiej dla braku uregulowanej hipoteki doświadczają mieszkańcy w Województwach od tak nazwanej Galicji przyłączonych, a nawzajem korzyści, iakich Województwa po Rządzie Pruskim z tego powodu zyskały, i wskazując niedokładność hipoteki Francuzkiej, Pruską w tej mierze nad pierwszą przekładał; — z tego więc powodu tem mocniej obstawał za projektem, gdy na tychże zasadach został ułożonym.

Sprzeciwiał się temu wnioskowi JW. Dembowski Posel Kazimierski, który dowodził, iż z zmianą tytułu XVIII. Kodexu Cywilnego, gdzie stanowiąc formę hipoteki, zmieniamy i narażamy wiele artykułów tegoż prawa dziś nas obowiązującego, które są z tym tytułem w łączności, i odnośzeniu się do siebie. A wykazując, ile nieprzyzwoitości zrzadzić mogą oznaczone projektem terminami lat mające obowiązywać szczegółowo Województwa, mianowicie Obywateli tych, którzy w dwóch lub więcej Województwach posiadają dobra, dotknął niektórych artykułów niezgadających się z jego przekonaniem, i z wymienionych przyczyn był przeciw projektowi.

JW. Hakenszmit Deputowany Krasnostawski i Chełmski podobnie mówiąc przeciw projektowi, iż się paralizuje z Kodexem Cywilnym w wielu artykułach i procedurą, ścieśnienia żonom rozrządzałości majątków i ich sum posagowych, oraz mężom, a nawet i dzieciom do wielu niedogodności stać się może przyczyną, wyknał w końcu artykuły, nad którymi po szczególe czynił swe uwagi: dodał i to, że działania wskazane gdy są i trudniące, i wiele pociągające za sobą kosztów, był również za odrzuceniem projektu.

JW. Hrabia Jeziński Posel Garwoliński przemówił się za projektem, upatrując korzyść z zapewnienia własności nieruchomej, przez co i cena podwyższyć się może, i przy ustanowieniu banku narodowego i hipotek uregulowaniu, wykazy łatwiej i pewnie przyczynią się do korzystania Obywatelom gruntowym z tej instytucji.

JW. Raczynski Posel Lubelski przytoczył uwagi, iż nie wie, czy jedna hipoteka ustanowiona, czyli też w każdym Województwie znajdować się będzie. — Jeżeli jedna, to niedogodna; jeśli po Województwach, tedy okaże się brak w tej mierze ludzi zdalnych. Dalej rozbiorowo artykuły przechodząc w swych spostrzeżeniach i uwagach, oświadczył się negative. — JW. Wichliński Posel Wieluński utrzymywał, iż każda ustawa i każ-

de prawo im zrozumialsze, tem lepsze. — Te przemyślenia w podanym projekcie upatrując mocniej obstaie za nim, że już tajnych hipotek, iak prawo Francuzkie pozwalało, nie będzie.

JW. Szotowski Posel Łęczycki artykułami przechodził, czyniąc rozbiorowe nad każdym uwagi, które zakończył tem słowem, że cały projekt w każdym artykule ma wady. Hipoteka jest potrzebna; dźwigamy ją tak, żeby już drugi raz dźwigać jej nie przyszła potrzeba. Był przeto przeciw projektowi.

JW. Kapica Deputowany Maryampolski zwrócił uwagę co do własności żon, tudzież co do majątku dorobkowego, i był także negative.

JW. Rembieliński Posel Biebrzański mocno obstawał przy projekcie, i wnioski przeciw niemu czynione światłemi i gruntownemi uwagami zbijał.

JW. Grabowski Posel Węgrowski mówiąc przeciw projektowi, uważał że to nowy dodatek do praw moratoryjnych, a chwalił dawne Polskie oblaty. Żądał, aby cały Kodex Cywilny był na nowo ułożony, w którymby i tę gałąź prawodawstwa domieszczone. Oświadczył się co do tego projektu negative.

JW. Młodzianowski Posel Pułtowski w światłym i do przekonania głosie wyłuszczył potrzebę hipotek, uchylenia Francuzkiej, i zalety projektu niniejszego iako wspartego na zasadach hipoteki Pruskiej, co do szczegółów, doskonalszej.

JW. Hrabia Komorowski Posel Kielecki wytykał podług swego przekonania wady, zbyteczną rozciągłość i kosztą mnożące się z formalności. Był przeciw ograniczeniu mocy żon do ich posagów i majątku, dodając, że iak na posiedzeniu Kommissyi był przeciw temu projektowi, tak jest i teraz.

Na wszystkie powyższe zarzuty przeciw projektowi odpowiadał kategorycznie JW. Radca Stanu Wyczechowski wyłuszczać powody, iakie powodowały Radę Stanu do ułożenia takich, a nie innych zasad hipotecznych.

Tak, gdy się roztrząsanie ukończyło, przystąpiono do głosowania. W skutku czego okazało się po obliczeniu, iż za projektem było 67, a przeciw niemu 40 głosów, a przeto projekt o uregulowaniu hipotek większością 27 przyjęto.

Po czem JW. Marszałek odłożył posiedzenie do dnia 23go b. m.

Od dnia 12. do 18. Kwietnia sprzedawano na targach w Warszawie i na Pradze, korzec pszenicy po 26 do 37 ZP.; Żyta, po 17 do 20 1/2 ZP.; Jęczmienia, po 13 do 19 ZP.; Owsa, po 11 1/2 do 14 ZP.; Grochu, po 15 do 18 Zp.